

ΤΟ ΘΕΩΡΗΜΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΥΠΟ

Π. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ι ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασική καὶ θεμελιώδης λειτουργία τῆς Οἰκονομίας εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Ἰσοότητος Παραγωγῆς καὶ Καταναλώσεως, δηλαδή ἡ ἀρχὴ τῆς Ἐξισώσεως Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως. Ἡ Ἀρχὴ αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ φυσικὴ Ἰσορροπία τῆς Οἰκονομίας.

Ἡ Ἀρχὴ αὕτη διέπει οἰανδὴποτε οἰκονομίαν ὑφ' οἰανδὴποτε νομικὴν καὶ κοινωνικὴν μορφήν καὶ ἀποτελεῖ τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος, καὶ ἀφειτηρίαν ἐπιτυχοῦς ἀναλύσεως τῆς κυκλικῆς οἰκονομίας (1).

Ὁ J. M. Keynes ἠμφισβήτησε τὴν ἰσχὺν τῆς οἰκονομικῆς ταύτης ἀρχῆς, τὴν ὁποῖαν ὀνομάζει «axiom of parallels».

Ἡ ἀρχή, γνωστὴ ὡς Νόμος τοῦ Say · Ricardo ἀπετέλεσε μίαν ἀπὸ τὰς θεμελιώδεις βάσεις τῆς Κλασσικῆς Σχολῆς. Κατὰ τοὺς νεωτέρους δὲ χρόνους οἱ μὴ κλασσικοὶ θεωροῦν τὴν ἀρχὴν ὡς πλάνην, οἱ δὲ νεοκλασσικοὶ τὴν ἀποδέχονται ὡς ἀναλυτικὴν προϋπόθεσιν, χωρὶς καὶ νὰ τὴν ἐδραιώνουν θεωρητικῶς.

Ἡ Ἀρχὴ τῶν Παραλλήλων εἶναι θεμελιώδης ἀφειτηρία τῆς ἀναλύσεως τῶν κυμάνσεων διότι αἱ κυκλικαὶ κυμάνσεις ἀποτελοῦν παρέκκλισιν τῆς ἐξισώσεως παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως.

Μὲ τὴν κατωτέρω ἀνάπτυξιν προσπαθοῦμεν ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν παραλλήλων, ὅπως ἡμεῖς τὴν ἀναλύομεν καὶ τὴν καθορίζομεν, ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν τῆς λειτουργίας τῆς οἰκονομίας καὶ ἱκανοποιητικὸν ἀναλυτικὸν ὄργανον.

Ὅταν ἐν ἀρχῇ δηλοῦμεν ὅτι παραδεχόμεθα τὴν ἀρχὴν τῶν παραλλήλων προκαλεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι ὑφίσταται αὐταπόδεικτος

1) General Theory of Employment, Interest and Money. 1936.

ἀντίφασις δεδομένου ὅτι εἰς τὴν κυκλικὴν οἰκονομίαν ὑφίσταται διάσπασις τῆς ἐξισώσεως τῆς Παραγωγῆς καὶ Καταναλώσεως.

Ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἀστήρικτος διότι, ὡς θ' ἀποδειχθῇ, ἡ Ἀρχὴ τῶν Παραλλήλων λειτουργεῖ ἀλλ' ἐξουδετεροῦται ὑπὸ τοῦ Νόμου τῶν Κυκλικῶν Κυμάνσεων.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς Ἀρχῆς τῶν Παραλλήλων θὰ ἐμφανίσῃ ἀναγλύφους τοὺς παράγοντας ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ μηχανισμοῦ τῶν Κυκλικῶν Κυμάνσεων.

Ἡ κατ' ὑπόθεσιν ὑφισταμένη ἐξίσωσις παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως προκύπτει διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς μεθόδου, διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν κυκλικῶν φαινομένων.

Ἡ ἀρχὴ δὲν ἐξευρίσκεται μόνον διὰ τῆς ἀφαιρέσεως, ἀπετέλει πραγματικότητα κατὰ τὴν προκυκλικὴν περίοδον τῆς οἰκονομίας καί, εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομίαν, ἐπικρατεῖ λανθάνουσα ἐπανερχομένη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ὁσάκις διὰ μέτρων ἀντικυκλικῆς πολιτικῆς, ἐξουδετεροῦνται τὰ κυκλικὰ φαινόμενα.

Ἡ Ἀρχὴ τῶν Παραλλήλων εἶναι τὸ ὑπόστρωμα τῆς οἰκονομίας, ἡ δὲ κυκλικὴ κύμανσις ἐμφανίζεται μέσα στὰ πλαίσια τῆς Ἀρχῆς τῶν Παραλλήλων, διότι ἂν καὶ ἡ Ἀνοδος καὶ ἡ Κάθοδος δημιουργοῦνται συνεπείᾳ τῆς διαστάσεως Παραγωγῆς καὶ Καταναλώσεως, ἡ ἀνακοπὴ ὅμως τῆς Καθόδου ὀφείλεται εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς Ἀρχῆς τῶν Παραλλήλων. Δηλαδή τὸ τέρμα τῆς καθόδου ἐμφανίζεται διότι ἀποκαθίσταται ἔστω καὶ προσωρινῶς ἡ ἰσότης Παραγωγῆς καὶ Καταναλώσεως.

2. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Ὁ David Ricardo εἰς τὰς Ἀρχὰς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ Φορολογίας γράφει τ' ἀκόλουθα σχετικὰ: «Τ' ἀγαθὰ ἀγοράζονται πάντοτε δι' ἀγαθῶν ἢ δι' ὑπηρεσιῶν. Τὸ χρήμα ἀποτελεῖ μόνον τὸ μέσον δι' οὗ πραγματοποιεῖται ἡ ἀνταλλαγὴ ὥστε οὐδέποτε δύναται νὰ ὑπάρξῃ ὑπερπαραγωγὴ ἀγαθοῦ εἰς οἷονδήποτε χρόνον. Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἔπαυον νὰ καταναλίσκουν θὰ ἔπαυον καὶ νὰ παράγουν» ⁽²⁾.

Ὁ Jean B. Say ἔχει σαφὴ ἀντίληψιν τῆς ἀρχῆς καὶ κατ' ἐπανάληψιν σημειώνει εἰς τὸ ἔργον του «Cours Complet d' Economie Politique pratique» 1852 ⁽³⁾, «ὅ,τι παράγεται καταναλίσκεται. Ὁ Σισμὸντι φοβεῖται ὅτι ἂν ὅλος ὁ κόσμος παρῇγε, τὰ προϊόντα πέραν τῆς

2. Ἑλλ. μετάφ. σελ. 273.

3. Τόμ. II σελ. 198.

διὰ τὸν καθένα καταναλώσεως, θὰ ἐπερίσσευον, ἀλλ' ἐὰν ἓνας ἄνθρωπος παράγῃ πολλά καταναλλίσκει ἐπίσης, πολλά». «Ἡ παραγωγή πρέπει νὰ θεωρητῇ ὡς μία μεγάλη ἀνταλλαγή εἰς τὴν ὅποιαν οἱ παραγωγοὶ δίδουν τὰς παραγωγικὰς ὑπηρεσίας των (τὰ ἔξοδα παραγωγῆς τὰ ὅποια δαπανᾷ ὁ ἐπιχειρηματίας) καὶ ἀντ' αὐτῶν λαμβάνουν τὰ προϊόντα».

Ὁ John Stuart Mill⁽⁴⁾ ἀκολουθῶν ἐν προκειμένῳ τοὺς κλασσικοὺς γράφει σαφῶς. «Ὅλοι οἱ πωληταὶ εἶναι ἀναποφεύκτως καὶ μὲ τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ἀγορασταί. Ἐὰν ξαφνικὰ ἐδιπλασιάζαμε τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τῆς χώρας θὰ ἐδιπλασιάζαμε τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν. Ὁ καθεὶς θὰ ἦτο εἰς θέσιν ν' ἀγοράσῃ διπλάσια, διότι ὁ καθεὶς θὰ εἶχεν διπλάσια νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν».

Ὁ Alf. Marshall ἐνῶ κατ' ἀρχὰς εἶχε δεχθῇ τὴν ἀρχὴν τῆς κλασσικῆς σχολῆς κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου του *Economics of Industry*, 1879, ἀργότερα, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν *Principles* του 1890, ἐγκατέλειπεν ὁλοκληρωτικῶς τὴν ἀρχὴν συνεπεία τῶν φαινομένων τῆς κυκλικῆς οἰκονομίας καὶ τῆς φαινομενικῆς ἀντιφάσεως⁽⁵⁾ καίτοι ἀσυνειδήτως ἐνυπάρχει εἰς τὴν σκέψιν του, ὡς παρατηρεῖ ὁ J. M. Keynes⁽⁶⁾.

Οὐχ' ἦττον ἡ Ἀρχὴ τῶν Παραλλήλων ἀποτελεῖ τὴν βάσιν ὁλοκλήρου τῆς κλασσικῆς θεωρίας, ἡ ὅποια θὰ κατέρρεε ἄνευ τῆς ἀρχῆς ταύτης.

Ἐκ τῶν νεοκλασσικῶν σαφῶς καὶ μὲ συνέπειαν ἀναγνωρίζει τὴν ἀρχὴν ὁ καθηγητὴς L. Robbins.

Ἐκ τῶν νεωτέρων οἰκονομολόγων ὁ E. Durbin εἰς τὸ ἔργον του «*The purchasing power and the Trade Depression*» ὑπερασπίζεται τὴν Ἀρχὴν τῶν Παραλλήλων διὰ μακρῶν ἀπὸ ἄλλης πλευρᾶς ὅμως «Ἐπιθυμῶ ν' ἀποδείξω, γράφει, ὅτι ἡ σχέσις μεταξὺ ἐξόδων καὶ εἰσοδημάτων εἶναι μία ταυτότης» σελ. 47. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῶν εἰσοδημάτων ὑπάγει τὴν παραγωγὴν, ὑπὸ δὲ τὴν ἔννοιαν τῶν ἐξόδων τὴν κατανάλωσιν.

«Ὁλόκληρον τὸ εἰσόδημα τῶν καταναλωτῶν τὸ ὅποῖον πηγάζει ἀπὸ αὐτὸ τὸ οἰκονομικὸν σύστημα θὰ εἶναι ἴσον πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἐξόδων παραγωγῆς».

Ὁ Durbin ἐπίσης ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔργον τῶν Foster and

4. *Principles of Political Economy* Book III chap. IV § 2).

5. *Principles* σελ. 710—11.

6. *General Theory*, σελ. 20 σημ. 1.

«Catchings, Profits», 1930, ἐξ οὗ λαμβάνει τὴν ἐξῆς περικοπὴν: Ὑπὸ αὐτοὺς τοὺς ὅρους ἡ ἐτήσια ἐξισώσις παραγωγῆς· καταναλώσεως εἶναι πλήρης. Κάθε ἔτος ὁ Ὄργανισμός δαπανᾷ εἰς ἔξοδα ὅλον τὸ χρῆμα τὸ ὁποῖον οἱ καταναλωταὶ πληρώνουν διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ προηγουμένου ἔτους καὶ οἱ καταναλωταὶ τοιουτοτρόπως εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀγοράζουν ὁλόκληρον τὸ προϊόν κάθε ἔτους χωρὶς καμμίαν μεταβολὴν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν».

Καὶ ὁ Durbin καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα «Δικαιούμεθα συνεπῶς νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὰ ὀλικά ἔξοδα παραγωγῆς εἶναι ἀναγκαιῶς ἴσα πρὸς τὸ εἰσόδημα τοῦ καταναλωτοῦ διότι ταυτίζονται πρὸς αὐτό». Ἀκολουθῶς ὁ Durbin, ἀκολουθῶν ἄλλην πορείαν σκέψεως, νομίζει ὅτι εἰς πολύπλοκον οἰκονομικὸν σύστημα καθίσταται ἀδύνατον τὸ εἰσόδημα τοῦ καταναλωτοῦ νὰ εἶναι ἴσον πρὸς τὸ σύνολον τῶν πληρωμῶν.

Ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ἀνάλυσις τοῦ G. Cassel⁽⁷⁾ ὁ ὁποῖος, ἀποδεικνύων τὴν λειτουργίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τιμῶν, καταλήγει εἰς τὰς μερικὰς ἐξισώσεις τῶν κατὰ μέρος προσφορῶν καὶ ζητήσεων.

«Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς στενότητος, ἐφ' ὅσον αἱ τιμαὶ παραμένουν σταθεραὶ κάθε ζήτησις πρέπει νὰ ἱκανοποιηθῇ ἀπὸ τὴν προσφορὰν :

$$\text{καὶ τότε ἔχομεν } N_1 = A_1, \quad N_2 = A_2, \quad N_n = A_n$$

Ἀκολουθῶς καὶ μὲ συνέπειαν καταλήγει εἰς τὴν γενικὴν ἐξίσωσιν τῆς ζητήσεως καὶ τῆς προσφορᾶς γενικῶς.

«Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ ζήτησις γράφει πρέπει νὰ καλυφθῇ ἀπὸ τὴν προσφορὰν καὶ οὕτω ἡ προσφορὰ A καθορίζεται ἀπὸ τὴν ἐξίσωσιν $N=A$ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μέρος τοῦ συστήματός τῆς ἄνω (5ης) ἐξισώσεως»⁽⁸⁾.

Οὕτω G. Cassel ἐξ ἄλλης ἀφειτηρίας φθάνει κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐξισώσεως, ρητῶς μάλιστα ἐξαρτᾷ τὴν ἐπαλήθευσιν τῆς ἐξισώσεως Προσφορᾶς καὶ Ζητήσεως ἐκ τῆς σταθερότητος τῶν τιμῶν,

Ὁ J. M. Keynes εἰς τὴν General Theory, ἀναπτύσσων τὸ θεωρητικόν του σύστημα, προκαταρκτικῶς θέλει ν' ἀνατρέψῃ ὠρισμένας ἀρχὰς τῆς Κλασσικῆς Σχολῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν ὀρχὴν τῶν Παραλλήλων.

«Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι σκέπτονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπατώνται ἀπὸ ὀφθαλμαπάτην, ἡ ὁποία κάνει δύο οὐσιωδῶς διαφόρους ἐνεργείας νὰ ἐμφανίζωνται ὡς μία. Οὗτοι ἐσφαλμένως ὑποθέτουν

7. Traité d'Economie Politique, γαλλ. μετάφ. τόμ. I σελ. 193.

8. Αὐτόθι σελ. 209. Ξ. Ζολώτα, Θεωρητικὴ Οἰκονομική, 1942, σ. 239.

ὅτι ὑπάρχει σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος ἐνώνει τὰς ἀποφάσεις τῆς ἀποχῆς ἐκ τῆς παρούσης καταναλώσεως μὲ τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἐφοδιασμοῦ τῆς μελλούσης καταναλώσεως» (9) (10).

Ὁ J. M. Keynes βάλλει ἐναντίον τῆς ἀρχῆς διότι κυρίως θέλει ν' ἀποκρούσῃ τὰς θεωρητικὰς συνεπείας τῆς ἀρχῆς. Καίτοι ἡ ἀρχὴ δύναται ν' ἀληθεύῃ χωρὶς ἀναγκαίως ν' ἀληθεύουν αἱ ἐφαρμογαί.

Ἡ ἀρχὴ γενικῶς διατυπυωμένη, ὡς ἀνεπτύχθη ὑπὸ τῶν κλασσικῶν, ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὴν πραγματικότητα καὶ δὲν δύναται νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν κυκλικῶν κυμάνσεων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι παρεγνώρισαν τὰς ἐπιδράσεις καὶ τὰς ἀλλοιώσεις ποὺ ὑφίσταται οἰκονομία ἀπὸ τὸ Χρῆμα καὶ τὰς Πιστώσεις. Καὶ οἱ ἀρνεῖται ὅμως τῆς ἀρχῆς παραγνωρίζουν μεγάλο μέρος τῆς πραγματικότητος.

Νομίζομεν ὅτι οἱ κλασσικοὶ ὀρθῶς διεῖδον τὴν Ἀρχὴν τῆς Ἰσότητος Παραγωγῆς καὶ Καταναλώσεως, ἥτοι τῆς Προσφορᾶς καὶ Ζήτησεως, ἐφ' ὅσον δι' ἀφαιρέσεως ἀπομονώνονται τὸ Χρῆμα καὶ ἡ Πίστις ἢ, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τούτων, τὸ Γενικὸν Ἐπίπεδον τῶν τιμῶν παραμένει σταθερόν.

Δηλαδή ἡ ἀρχὴ τῶν παραλλήλων δὲν ἰσχύει ἀπολύτως εἰς τὴν κυκλικὴν οἰκονομίαν, ἀποτελεῖ ὅμως σταθερόν νόμον τῆς Καθαρᾶς Οἰκονομίας, εἰς δὲ τὴν κυκλικὴν οἰκονομίαν ἀνακόπτει τὴν κάθοδον τοῦ κύκλου καὶ διέπει ἀπολύτως τὴν οἰκονομίαν ἐφ' ὅσον αἱ τιμαὶ εἶναι σταθεραί.

Ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀρχῆς τῶν παραλλήλων, θὰ διευκολύνῃ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐκδηλοῦνται αἱ κυκλικαὶ κυμάνσεις, δεδομένου ὅτι ὁλόκληρον τὸ φαινόμενον τῶν κυκλικῶν κυμάνσεων εἶναι συνέπεια τῆς διαστάσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως καί, ἂν ἡ ἀρχὴ τῶν παραλλήλων ἐπεκράτῃ δὲν θὰ ἐξεδηλοῦντο εἰς τὴν οἰκονομίαν κυκλικαὶ κυμάνσεις, ἀλλ' ἡ οἰκονομία θὰ ἀνεπτύσσετο σταθερῶς καὶ προοδευτικῶς.

3. ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Ἡ παραγωγή ἑνὸς ἔτους εἶναι τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα, δηλαδή τὰ νέα ἀγαθὰ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι, αἱ ὁποῖαι ἐμφανίζονται εἰς τὴν οἰ-

9) General Theory, Κεφ. II.

10) Ἀπόκρουσιν τῆς θεωρίας τοῦ Keynes ἴδε καὶ εἰς τὸ Financing American Prosperity (A Symposium of Economists ἄρθρον τοῦ Benjamin M. Anderson σελ. 63, ἔκδοσις 1945.

κονομίαν εἶναι τὸ εἰσόδημα μιᾶς οἰκονομίας (12). Τὸ εἰσόδημα ὅμως μιᾶς οἰκονομίας καταναλίσκεται. Εἰς τὸ τέλος δὲ τοῦ ἔτους ἡ ποσότης τῶν ἀγαθῶν (ὕλικῶν καὶ ὑπηρεσιῶν) καταναλίσκονται εἴτε εἰς ἄμεσον κατανάλωσιν εἴτε διατίθενται εἰς ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα θὰ χρησιμοποιηθοῦν εἰς τὴν νέαν περίοδον. Δ η λ α δ ἡ ὁ λ ό κ λ η ρ ο ς ἡ π α ρ α γ ω γ ῆ κ α τ α ν α λ ί σ κ ε τ α ι. Ἐπ' αὐτοῦ, εἴτε σιωπηρῶς εἴτε ρητῶς, ὑπάρχει πλήρης συμφωνία. Ἡ παραγωγή δηλ. ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἄμεσον καὶ ἀπὸ τὴν ἔμμεσον κατανάλωσιν (ἀναπαραγωγικὴν κατανάλωσιν), δηλαδή τὰς ἐπενδύσεις.

Ὁλόκληρος ἡ παραγωγή μιᾶς οἰκονομίας καταναλίσκεται ὑπὸ μορφήν ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν διὰ τὰς ἀμέσους ἀνάγκας, ὅτε τὰ χρησιμοποιούμενα ἀγαθὰ παύουν πλέον νὰ ἔχουν οἰκονομικὴν ὑπόστασιν ἢ καταναλίσκεται διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ἀγαθῶν, διὰ τὴν κατασκευὴν νέων ἀγαθῶν, δηλαδή τὰ χρησιμοποιούμενα (καταναλισκόμενα) ἀγαθὰ ἐπανεμφανίζονται ὡς νέα οἰκονομικὰ ἀγαθὰ.

Ἀλλὰ ἡ ἐπένδυσις ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν καταναλωτῶν ἐμφανίζεται ὡς ἀποταμίευσις. Δηλαδή τὰ ἀγαθὰ (ὕλικά καὶ ὑπηρεσίαι), τὰ ὁποῖα δὲν διατίθενται εἰς ἄμεσον κατανάλωσιν, λαμβάνουν τὴν μορφήν τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ ταυτοχρόνως διατίθενται εἰς τὴν παραγωγὴν ὑπὸ τὴν μορφήν ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν. Δηλαδή ἡ ἀποταμίευσις καὶ ἡ ἐπένδυσις εἶναι ταυτόχρονον φαινόμενον καὶ λαμβάνει χώραν εἰς τὴν πραγματικὴν οἰκονομίαν, ὅχι ὑπὸ τὴν μορφήν χρήματος. Ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ χρήματος ἐμφανίζεται ἡ θησαύρισις (hoarding) ἢ ἡ ἀντιθησαύρισις (dishoarding).

Οὕτω τὸ περιεχόμενον τῆς ἀποταμιεύσεως εἶναι τελείως διάφορον τῆς ἀποθησαυρίσεως. Ὅταν ἓν ἄτομον κρατῇ εἰς χεῖρας τοῦ ἓν ποσὸν χρημάτων ἐκ τοῦ εἰσοδήματός του καὶ δὲν τὸ καταναλίσκει κάνει θησαύρισιν. Ἡ πρᾶξις τοῦ ἀτόμου τούτου θετικῶς μὲν εἶναι θησαύρισις, ἀρνητικῶς ὅμως εἶναι μὴ κατανάλωσις καταναλωτικῶν

12) Τὸ εἰσόδημα διακρίνεται εἰς μικτὸν καὶ εἰς καθαρὸν. Τὸ μικτὸν εἰσόδημα περιλαμβάνει καὶ τὰ παραγωγικὰ ἔξοδα, τὰ ὁποῖα διετέθησαν διὰ τὴν παραγωγὴν. Τὸ καθαρὸν εἰσόδημα εἶναι τὰ ἀγαθὰ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι αἱ ὁποῖαι ἐδημιουργήθησαν εἰς τὴν οἰκονομίαν εἰς ἓν χρονικὸν διάστημα μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων. Δηλαδή εἶναι τὸ σύνολον τῶν πραγμάτων καὶ θαρῶν κερδῶν μιᾶς οἰκονομίας (Κ έ ρ δ η, Τ ό κ ο ι, Μ ι σ θ ο ι, Ἐ μ μ ε σ ο ι Φ ό ρ ο ι).

άγαθών, δηλ. παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τὴν κοινωνικὴν οἰκονομίαν τὴν δυνατότητα νὰ ἀποταμιεύσῃ, δηλαδή νὰ ἐπενδύσῃ.

Ὑπάρχει πάντοτε ἰσότης μεταξὺ ἀποταμιεύσεως καὶ ἐπενδύσεων, εἴτε ἡ οἰκονομία λειτουργεῖ χωρὶς τὴν μεσολάβησιν τοῦ χρήματος εἴτε μεσολαβεῖ ἰδεῶδες ἢ οὐδέτερον χρήμα, τὸ ὁποῖον δηλαδή ποτὲ δὲν χάνει τὴν ἐσωτερικὴν του ἀξίαν, εἴτε εἰς τὴν περίπτωσιν ποὺ ἡ ἀξία τοῦ χρήματος μεταβάλλεται ὑπὸ πληθωρισμὸν ἢ ἀντιπληθωρισμὸν, ἢ εἰς οἰανδήποτε ἄλλην περίπτωση.

Ἀποταμίευσις καὶ ἐπένδυσις εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ γεγονὸς μὲ δύο πλευράς. Ὑπάρχει ταυτότης φαινομένου. Ἀποταμίευσις δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν χωρὶς ταυτόχρονον ἐπένδυσιν ἢ ἐπένδυσις χωρὶς ταυτόχρονον ἀποταμίευσιν.

Ὅπως ὅταν λέγωμεν παραγωγήν, εἰσόδημα, κατανάλωσιν, ἐννοοῦμεν οἰκονομικὰ ἀγαθὰ (ὕλικά + ὑπηρεσίαι), οὕτω καὶ ὅταν ὁμιλοῦμεν περὶ Ἀποταμιεύσεως καὶ Ἐπενδύσεως ἐννοοῦμεν κάτι τὸ ὁποῖον λαμβάνει χώραν εἰς τὸ πεδίον τῆς παραγωγῆς ἀγαθών. Τὸ φαινόμενον Ἀποταμίευσις—Ἐπένδυσις λαμβάνει χώραν ὅπισθεν τῆς διαφανοῦς αὐλαίας τοῦ χρήματος. Ὅταν ἐν ἄτομον συγκεντρώνῃ χρήμα (παντὸς εἶδους χρήματος) δανείζεται ἢ ἀποκτᾷ τοῦτο καθ' οἰονδήποτε τρόπον, αὐξάνει τὴν ρευστότητά του εἰς χρήμα, ἀποθησαυρίζῃ). Μόνον ὅταν τὸ ἄτομον μετατρέπῃ τὴν ρευστότητά του εἰς ἀγαθὰ (ἐπενδύει), τότε μόνον λέγομεν ὅτι οὗτος ἀποταμιεύει.

Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ἀτομικὴν προᾶξιν τῆς ἀποθησαυρίσεως μὲ τὸ κοινωνικὸν φαινόμενον τῆς ἀποταμιεύσεως ἐπενδύσεως. Αὕξησις ἢ μείωσις τῆς ρευστότητος ἐνὸς ἀτόμου αὐξάνει ἢ ἐλαττώνει τὴν ἀτομικὴν του περιουσίαν (μᾶλλον τὴν δυνατότητα ν' ἀποκτήσῃ ἀγαθὰ) ἀλλὰ οὔτε προσθέτει τι οὔτε ἄφαιρεί τι ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν οἰκονομίαν. Ὁ ἰδιώτης μὲ τὴν ρευστότητα—ἀποθησαυρῇσιν ἔχει ἀπλῶς τὴν δυνατότητα νὰ ἐπενδύσῃ ἢ νὰ καταναλώσῃ. Ὅταν οὗτος ἀποφασίσῃ νὰ ἐπενδύσῃ καὶ πράγματι ἐπενδύει τοῦτο εἰς ἀγαθὰ, τότε οὗτος ἀποταμιεύει.

Ἀπὸ κοινωνικῆς—οἰκονομικῆς ἀπόψεως, ὅταν τις (ἰδιώτης) λαμβάνει χρήματα, πληρώνει δι' ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα οὗτος ἤδη παρέσχεν εἰς τὴν κοινωνικὴν οἰκονομίαν, ἐπίσης ὅταν τις πιστοῦται ἢ κτᾷται χαριστικῇ αἰτίᾳ χρήμα τότε ἀπλῶς συναλλακτικὴ δύναμις μεταφέρεται ἀπὸ ἓνα ἰδιώτην (οἰκονομικὴν μονάδα) εἰς ἄλλον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν δυνατότητα τῆς ἐπενδύσεως ἢ τῆς καταναλώσεως. Καὶ εἰς

τὰς δύο περιπτώσεις οὔτε ἐπένδυσις οὔτε ἀποταμίευσις ἔλαβεν χώραν.

Ἡ ἀποθησαύρισις τῶν ιδιωτῶν (δηλαδή ἡ αὔξεις τῆς ρευστότητος τῶν οἰκονομικῶν μονάδων) δὲν σημαίνει ὅτι λαμβάνει χώραν ὅτι αὐξάνει ἢ ἐλαττοῦται ἡ ἐπένδυσις. *Ἡ ἀποθησαύρισις πιθανὸν νὰ ὀφείλεται εἰς μείωσιν τῆς ἀμέσου καταναλώσεως, πιθανὸν ὅμως νὰ ὀφείλεται καὶ εἰς μείωσιν ὁλοκλήρου τῆς παραγωγῆς.*

Ἡ ἀποθησαύρισις χρήματος ἔχει μόνον ιδιωτικὴν σημασίαν. Ἡ ἀποθησαύρισις χρήματος ἀπλῶς προκαλεῖ μετακινήσεις τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας καὶ πιθανὸν νὰ ὀδηγήσῃ ἐμμέσως εἰς αὔξισιν τῆς παραγωγῆς, πιθανὸν ὅμως νὰ εἶναι συνέπεια μειώσεις τῆς παραγωγῆς.

Ὅταν τὸ εἰσόδημα μειοῦται (Ἐπενδύσεις ἐνδεχομένως νὰ μὴ μειωθοῦν συνεπείᾳ μεταβολῆς εἰς τὴν διανομὴν τοῦ εἰσοδήματος) κατ' ἀρχὴν ἡ ἐπένδυσις ἐλαττοῦται μέχρι τοῦ μηδενὸς καὶ ἀκόμη λαμβάνει χώραν ἐλαττώσις κεφαλαίου (Desinvestment). Τότε ἀσφαλῶς ἡ κυκλοφορία τοῦ χρήματος εἶναι σχετικῶς μεγαλυτέρα τῶν ἀναγκῶν τῶν συναλλαγῶν καὶ τὸ χρήμα ἐμφανίζεται ὡς ἀποθησαύρισις εἰς χεῖρας ὠρισμένων ιδιωτῶν.

Θὰ ἦτο μεγάλη πλάνη ἡ ἀποθησαύρισις νὰ ἐθεωρῆτο αὔξισις τῆς ἀποταμιεύσεως ὡς συμβαίνει κατὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου ὅτε ἡ παραγωγή ἐλαττοῦται ἡ ἐπένδυσις μειοῦται καὶ αἱ συναλλαγαὶ συστέλλονται καὶ τὸ χρήμα συσσωρεύεται καὶ μένει ἀδρανὲς εἰς χεῖρας τῶν ιδιωτῶν ἢ ἐμφανίζεται ὑπὸ τὴν μορφήν τραπεζικῶν καταθέσεων. Τοιοῦτοτρόπως ὀρθῶς ὁ J. M. Keynes ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἰσότης Ἀποταμιεύσεων καὶ Ἐπενδύσεων ἐπακολουθεῖ ἀναγκαίως.⁽¹¹⁾ Ἀλλὰ σφάλλει ὑποστηρίζων⁽¹¹⁾ ὅτι «ἡ ἰσότης ἐξασφαλίζεται διὰ τοῦ ἐπιπέδου τοῦ εἰσοδήματος».

Δὲν εἶναι ἐπίσης ὀρθὴ ἡ σύλληψις τῆς ἐννοίας τῆς ἀποταμιεύσεως ὑπὸ τοῦ G. Cassel «ἡ Ἀποταμίευσις ἐμφανίζεται ὑπὸ κάποιαν συγκεκριμένην μορφήν. Ἐάν αἱ ἀποταμιεύσεις δὲν ἐπενδύονται μετατρέπονται εἰς χρήμα τὸ ὁποῖον ἀποθησαυρίζεται καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ σύνολον τῶν Ἀποταμιεύσεων ὑπερβαίνει τὴν Ἐπένδυσιν».⁽¹³⁾

Τὸ συμπέρασμά μας εἶναι ὅτι ὑπάρχει ταυτότης καὶ ἰσότης Ἀποταμιεύσεως καὶ Ἐπενδύσεως, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς παραγωγῆς.

11) General Theory σ. 46.

12) Economic Journal, June 1937.

13) International Labour Review XXXVI, 1937.

Ἐάν τὸ σύνολον τῆς Παραγωγῆς (εἰσοδήματος) παραστήσωμεν μὲ Y τὴν ἄμεσον κατανάλωσιν μὲ C καὶ τὴν ἐπένδυσιν μὲ I τὴν δὲ Ἀποταμίευσιν μὲ S ἔχομεν τὰς ἐξῆς ἀξιώσεις

$$\begin{aligned} Y &= C + I \\ S &= Y - C \\ \hline S &= C + I - C \\ S &= I \end{aligned}$$

Ὡς ἀνωτέρω φαίνεται αἱ ἐξισώσεις λαμβάνουν χώραν εἰς τὸ πεδῖον τῆς παραγωγῆς καὶ οὐδαμοῦ ἐμφανίζεται τὸ χρήμα καὶ ἡ Ἀποθησαύρησις αὐτοῦ.

Κατὰ συνέπειαν ἐάν ἡ ἐξίσωσις $Y = C + I$ ἀντικατασταθῇ μὲ τὴν $Y = S + C$ ἔχει τὸ ἴδιο ἀκριβῶς περιεχόμενον καὶ τὰς αὐτὰς ποσότητας. Ὡστε ἡ παραγωγή ἰσοῦται μὲ τὴν ἄμεσον κατανάλωσιν σὺν τῇ ἐπενδύσει ἢ ἀποταμιεύσει. Ἀπειδὴ δὲ ἡ ἐπένδυσις - ἀποταμίευσις εἶναι ἔμμεσος κατανάλωσις, ἄμεσος καὶ ἔμμεσος κατανάλωσις ἀποτελοῦν τὸ σύνολον τῆς παραγωγῆς.

Τὰ παραγόμενα ἀγαθὰ (ὕλικά καὶ ὑπηρεσίαι) π ρ ο σ φ έ ρ ο ν τ α ι εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ ζητοῦνται ἀπὸ τοὺς καταναλωτὰς καὶ καταναλίσκονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως. Οὕτω ἡ προσφορὰ ἰσοῦται πρὸς τὴν ζήτησιν, καὶ καθορίζεται ὑπ' αὐτῆς. Ἡ ζήτησις δὲν εἶναι ἀνωτέρα ἢ κατωτέρα τῆς Προσφορᾶς. Ἡ προσφορὰ καθορίζει ἀπολύτως τὴν ζήτησιν καὶ καθορίζεται ὑπ' αὐτῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς (αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος) αὐξάνει ἡ προσφορὰ καὶ κατ' ἀνάγκην αὐξάνει κατ' ἴσην ποσότητα καὶ ἡ ζήτησις, δηλαδή ἡ κατανάλωσις τοῦ αὐξηθέντος εἰσοδήματος.

Ὁ λεγόμενος Νόμος τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζήτησεως εἶναι φαινόμενον τῆς μερικῆς Ἀγορᾶς, δὲν εἶναι φαινόμενον τοῦ συνόλου τῆς οἰκονομίας ἢ ὁποῖα τελεῖ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐξουδετερώσεως τῆς αὐξομειώσεως τοῦ χρήματος.

Ἐάν ὑποθέσωμεν ὅτι μειοῦται τὸ εἰσόδημα (Μισθοί, ἀμοιβαὶ Κεφαλαίου καὶ Κέρδη καὶ Φόροι) ὅπερ σημαίνει μείωσιν τῆς Παραγωγῆς, τοῦτο αὐτομάτως καὶ συγχρόνως συνεπάγεται ἴσην μείωσιν τῆς καταναλώσεως δηλαδή ἴσην μείωσιν τῆς Ζήτησεως. Ἐάν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ εἰσόδημα (ἡ Παραγωγή) διπλασιασθῇ ἤτοι διπλασιασθῇ ἡ Προσφορὰ τότε αὐτομάτως καὶ συγχρόνως διπλασιάζεται καὶ ἡ Ζήτησις ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν μισθῶν, τῶν ἀμοιβῶν τοῦ Κεφαλαίου, τῶν Κερδῶν, καὶ τῶν Ἐμμέσων φόρων.

4. Η ΕΞΙΣΩΣΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ ΕΙΣ ΣΤΑΤΙΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ προβλήματος τὸ ὁποῖον καθίσταται πολυπλοκώτερον. Καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν κατασκευάζομεν ἓν ὑπόδειγμα οἰκονομίας.

Ὁ τύπος τῆς οἰκονομίας μας ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε παραγωγὺς καὶ καταναλωτάς, ἀπὸ ἓναν γεωργὸν ὁ ὁποῖος παράγει χιλίας ὀκάδας σίτου ἓνα ξυλοκόπον ὁ ὁποῖος κόπτει χιλίας ὀκάδας ξύλα, ἓνα ἀλιέα ὁ ὁποῖος ἀλιεύει χιλίας ὀκάδας ἰχθεῖς, ἓνα κυνηγὸν ὁ ὁποῖος κομίζει χιλίας ὀκάδας κρέατος καὶ ἓνα χρυσοθήρα ὁ ὁποῖος συλλέγει χίλια γραμμάρια χρυσοῦ. Ἡ ὥς ἄνω παραγωγή ἐκτελεῖται εἰς οἷονδήποτε χρονικὸν διάστημα. Ἡ ἀγορὰ ἢ ὁποία δημιουργεῖται διὰ τῆς προσκομισεως τῶν προϊόντων τῶν πέντε παραγωγῶν ἀποτελεῖ πλήρη ἀνταλλακτικὴν οἰκονομίαν. Ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν παρήγαγε χιλίας ἀξίας καὶ ἐν τῷ σύνολῳ ἡ παραγωγή ἀποτελεῖται ἀπὸ πέντε χιλιάδας ἀξίας. Ὁ καθεὶς ἐπίσης ἔχει ἀνταλλακτικὴν (καταναλωτικὴν) δύναμιν χιλίων ἀξίων. Καὶ ἡ κατανάλωσις τῆς οἰκονομίας ἀνέρχεται εἰς πέντε χιλιάδας ἀξίας. Τὰ ἄτομα δὲν ἔχουν οὔτε ἀνωτέραν οὔτε κατωτέραν καταναλωτικὴν δύναμιν πέραν τῆς παραγωγῆς τῶν.

Διὰ νὰ συντελεσθοῦν αἱ ἀνταλλαγαὶ τῆς οἰκονομίας ὁ μὲν γεωργὸς θὰ κρατήσῃ δι' αὐτὸν (θὰ καταναλώσῃ) 200 ἀξίας, θὰ δόσῃ 200 ἀξίας σίτου διὰ νὰ λάβῃ 200 ἀξίας ξύλων, θὰ δόσῃ 200 ἀξίας διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 ἀξίων ἰχθύων, ἑτέρας 200 ἀξίας διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 ἀξίων κρέατος, καὶ 200 ἀξίας διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 γραμμάρων χρυσοῦ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θ' ἀνταλλάξουν τὰ προϊόντα τῶν καὶ τὰ ἄλλα τέσσαρα μέλη τῆς προτύπου οἰκονομίας μας. Δηλαδή ὁ καθεὶς θὰ καταναλώσῃ 200 ἀξίας ἐκ τῆς ἰδικῆς του παραγωγῆς καὶ τὰς 800 ἑτέρας ἀξίας θὰ ἀνταλλάξῃ μὲ ἀγαθὰ τῶν λοιπῶν μελῶν.

Τοιοιτοτρόπως τὰ πέντε ἄτομα τῆς κλειστῆς οἰκονομίας ἔκκωσαν μετὰξὺ τῶν τὰς ἀνταλλαγὰς κατὰ λόγον τῶν παραχθέντων ἀγαθῶν. Οὕτω εἰς τὴν οἰκονομίαν αὐτὴν ὅπου διεξάγεται ἡ ἀνταλλαγὴ (δὲν χρησιμοποιεῖται χρήμα καὶ δὲν ὑπάρχουν πιστώσεις) ἡ Ζήτησις εἶναι ἴση μὲ τὴν προσφορὰν δηλαδή ἡ Παραγωγή εἶναι ἴση μὲ τὴν Κατανάλωσιν.

Τίποτε περισσώτερον τίποτε ὀλιγώτερον.

Ὁ μηχανισμὸς δὲν μεταβάλλεται καὶ τὸ συμπέρασμα εἶναι τὸ

αὐτὸ καὶ ἂν ἀκόμη μεσολαβῇ τὸ χρήμα, ἐφ' ὅσον θὰ διατηρῇ σταθερὰν τὴν ἀξίαν του), δηλαδή τὸ Γενικὸν Ἐπίπεδον τῶν τιμῶν καὶ ἡ σχετικότης τῶν τιμῶν παραμένουν σταθερά. Ἀντὶ πλέον ἡ παραγωγή νὰ μετρᾶται εἰς ἀξίας, θὰ μετρᾶται εἰς χρήμα καὶ τὰ ἀγαθὰ θὰ ἔχουν τιμὰς. Ὀλόκληρος ἡ παραγωγή θὰ μετρᾶται εἰς 5000 χρηματικὰς μονάδας καὶ ἡ κατανάλωσις θὰ εἶναι ἐπίσης 5000 χρηματικὰς μονάδας. 5000 χρηματικαὶ μονάδες εἶναι ἡ προσφορά καὶ 5000 χρηματικαὶ μονάδες ἡ ζήτησις. Ἡ παραγωγή κάθε ἀτόμου εἶναι ἴση μὲ τὴν κατανάλωσίν του δηλαδή ἡ κατανάλωσις του καθορίζεται ἀπὸ τὴν παραγωγήν του.

Ἡ ἐμφάνισις καὶ ἡ μεσολάβησις τοῦ χρήματος κατὰ τίποτε δὲν μετέβαλε τὸν μηχανισμόν καὶ τὰς ἐξισώσεις τῶν ἀνταλλαγῶν.

Τὸ χρήμα διευκόλυνε τὴν μέτρησιν καὶ ἐνιαιοποίησε τὴν ἀναγραφὴν ἀντὶ τῆς μετρήσεως διαφόρων ἀνομοιοτήτων. Τὸ χρήμα ἐξηφάνισε τὰς φυσικὰς διαφορὰς καὶ μετέβαλε τὰς ἀξίας εἰς ὁμοιογενεῖς, διὰ τῆς λειτουργίας δὲ τοῦ χρήματος δημιουργοῦνται αἱ ἀτομικαὶ ἐξισώσεις, ἡ ὀλικὴ ἐξίσωσις τῆς Προσφορᾶς (παραγωγῆς) καὶ Ζήτησεως (Καταναλώσεως) καὶ ἡ ἐξίσωσις τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τοῦ συστήματος τῆς Ἰσορροπίας (Equilibrium). Ἡ ἰσότης τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως δὲν εἶναι μόνον φαινόμενον τῆς Κοινωνικῆς (ὀλικῆς) Οἰκονομίας εἶναι καὶ φαινόμενον τῆς ἀτομικῆς οἰκονομίας. Οὐδεὶς δύναται νὰ καταναλώσῃ πλέον τῶν ὧν παράγει καὶ ὅ,τι παράγει κανεὶς τὸ καταναλίσκει διότι τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν φύσιν τῆς οἰκονομίας.

Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ αὐτὴ λειτουργία ἐπαναλαμβάνεται καθ' ἑκάστην περίοδον, ἔχομεν τὴν μορφήν τῆς Στατικῆς Οἰκονομίας. Καὶ ὅπως λέγει ὁ John B. Clark⁽¹⁴⁾, αἱ ἀρχαὶ τῆς στατικῆς Οἰκονομίας διέπουν τὴν οἰκονομίαν παντός χρόνου καὶ τόπου⁽¹⁵⁾. Ἡ διαδικασία τῆς παραγωγῆς ἐνεργεῖται κατὰ συνεχῇ καὶ ἀμετάβλητον ρυθμόν ὁπότε ἡ ἀναπαραγωγή ἀγαθῶν καὶ ἀνθρωπίνων ἐργατικῶν δυνάμεων εἶναι σταθερά καὶ δὲν μεταβάλλει τὰς διαθεσίμους ποσότητας⁽¹⁶⁾.

Ἡ διαδικασία καὶ ἡ λειτουργία τῆς ἰσότητος τῆς παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως δὲν μεταβάλλεται καὶ ὅταν ὑποθέσωμεν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν πραγματικότητα, ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἀξιῶν γίνεται

14. Essentials of Economic Theory 1924.

15. Op. cit. «There are certain principles which are equally valid in all time and places σ. 555.

16. G. Cassel, Tranté d'Econ. Pol. σελ. 41.

δι' ἴσης κατανομῆς μεταξὺ ὄλων τῶν οἰκονομικῶν μονάδων. Δηλαδή ὅταν ἡ οἰκονομικὴ μονὰς ἀγοράζῃ μίαν ἀξίαν ἀπὸ τὴν μονάδα Β, ἀλλ' ἡ Β δὲν ἀγοράζει ἀπὸ τὴν μονάδα Α, ἀλλ' ἀπὸ τὴν μονάδα Γ ἡ δὲ Γ ἀγοράζει ἀπὸ τὴν Α κ.ο.κ. τότε γίνεται ἀμοιβαῖος μεταξὺ τῶν μονάδων συμψηφισμὸς τῶν ἀγορῶν καὶ τῶν πωλήσεων. Εἰς τὸν γενικὸν Ἰσολογισμὸν τῆς οἰκονομίας ὑπάρχει ἰσοζύγιον ἀγορῶν καὶ πωλήσεων δηλαδή ζητήσεως καὶ προσφορᾶς.

Ἡ λειτουργία ἐπίσης δὲν μεταβάλλεται ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ παραγωγή τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν μονάδων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ ἀλλ' ἡ μὲν μία παράγει μίαν οἰκονομικὴν ἀξίαν, ἡ ἄλλη 20 ἀξίας καὶ ἡ τρίτη 100 ἀξίας. Ἡ κατανάλωσις τῆς ἀξίας τῆς μὲν πρώτης μονάδος θὰ εἶναι μιᾶς ἀξίας, τῆς δευτέρας 20 ἀξίων καὶ τῆς τρίτης 100 ἀξίων. Τοιοῦτοτρόπως δημιουργεῖται ἓνα συνεχὲς κύκλωμα εἰς τὴν οἰκονομικὴν λειτουργίαν χωρὶς καμμίαν ποσοτικὴν μεταβολήν. Αἱ οἰκονομικαὶ μονάδες ἀποτελοῦν ἐξισώσεις, ἰσοδύναμα ἐξισούμενα (παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως).

Τὸ σύνολον ἐπίσης τῶν οἰκονομικῶν μονάδων ἀποτελεῖ ἓνα συνεχὲς σύστημα ἰσοδυνάμου παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως.

Εἰς μίαν στατικὴν οἰκονομίαν ἡ ἐκ τοῦ εἰσοδήματος ἐξαρτωμένη κατανάλωσις ἀποτελεῖ φραγμὸν διὰ τὴν παραγωγήν. Ἡ κατανάλωσις καθορίζεται καὶ περιορίζεται ὑπὸ τοῦ ὄγκου καὶ τῆς ἀξίας τῆς παραγωγῆς.

Εἰς τὴν στατικὴν ὅθεν οἰκονομίαν οὔτε ὑποπαραγωγή, οὔτε ὑποκατανάλωσις οὔτε ὑπερκατανάλωσις. Εἰς οἵανδήποτε στιγμὴν ἐξισοῦται ἡ παραγωγή πρὸς τὴν κατανάλωσιν καὶ ὅταν ἐφαρμόζεται ἡ θησαύρισις ἢ ἡ ἀντιθησαύρισις, ἀρκεῖ νὰ μὴν μεταβάλλεται ἡ ἀξία τοῦ χρήματος καὶ νὰ μὴν χρησιμοποιοῦνται πιστώσεις. Διότι ἡ ποσότης τοῦ χρήματος εἰς μίαν οἰκονομίαν εἶναι ὠρισμένη. Ὁλόκληρον τὸ ποσὸν εἰς πᾶσαν στιγμὴν εἶναι εἰς χεῖρας τῶν ἀτόμων καὶ ὁ καθεὶς ἔχει ἓν ποσὸν ρευστότητος - ἀποθησαυρισμοῦ. Ἐὰν ἡ ρευστότης ἐνὸς αὐξάνει ἐνὸς ἄλλου ἐλαττοῦται συνεπῶς ἡ θησαύρισις καὶ ἡ ἀντιθησαύρισις ἐξουδετεροῦνται. Ὅταν ὅμως συμβαίνουν μετακινήσεις ἀποθησαυρίσεως, διαταράσσεται ἡ ἰσορροπία τῆς οἰκονομικῆς λειτουργίας. Ἐὰν ὅμως τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν εἶναι σταθερόν, δηλαδή ἡ ἐσωτερικὴ ἀξία εἶναι σταθερά, αἱ ἐξισώσεις (ἀτομικαὶ καὶ ἡ γενικὴ) δὲν διασπῶνται.

5. Η ΕΞΙΣΩΣΙΣ ΕΙΣ ΔΥΝΑΜΙΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ

Προχωρούμεν εἰς δυσκολωτέραν βαθμίδα τοῦ προβλήματός μας. Εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον ἀπεδείξαμεν τὴν ἰσότητα παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως εἰς στατικήν οἰκονομίαν, ἐδῶ, συνεχίζοντες τὴν ἀπόδειξιν πρέπει νὰ ἐπαληθεύσωμεν τὴν ὑπόθεσίν μας ὅτι καὶ εἰς τὴν δυναμικὴν οἰκονομίαν ὑπάρχει πλήρης ἰσότης παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως.

Αἱ θεωρητικαὶ προϋποθέσεις εἶναι ὅτι ἡ ἀξία τοῦ χρήματος παραμένει σταθερὰ καὶ δὲν χρησιμοποιοῦνται πιστώσεις.

Ἡ οἰκονομία δὲν ἀνέχεται ἀδράνειαν τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν.

Ἡ ἀδράνεια τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν συνεπάγεται φθορὰν καὶ ζημίαν, ἐνῶ ἡ λειτουργία τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν συνεπάγεται αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς.

Οἰκονομικὴ πρόοδος νοεῖται ὡς αὐξήσις τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ τοῦ εἰσοδήματος, ἀνεξαρτήτως τῆς κοινωνικῆς διανομῆς αὐτοῦ.

Ὑπάρχουν ὠρισμένοι τρόποι οἰκονομικῆς προόδου.

Πρῶτον, διὰ τυχαίων γεγενομένων εὐνοεῖται ἡ ἀπόδοσις τῆς παραγωγῆς μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἰδίου παραγωγικοῦ κεφαλαίου καὶ δεύτερον διὰ τῆς ἐφαρμογῆς νέων ὀρθολογιστικῶν μεθόδων καὶ τεχνικῶν ἐφαρμογῶν παραγωγή ἀγαθῶν μὲ μειωμένα ἔξοδα παραγωγῆς.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἃς ἐξετάσωμεν τὴν περίπτωσιν τῶν εὐνοϊκῶν ἐξωοικονομικῶν γεγονότων. Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ παραγωγή ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν τῆς οἰκονομίας μας διὰ τῆς συνδρομῆς εὐνοϊκῶν συνθηκῶν αὐξάνει ἀπὸ χιλίας ὀκάδας σίτου εἰς χιλίας διακοσίας. Βεβαίως αὐξήσις παραγωγῆς θεωρεῖται τοιαύτη ἐφ' ὅσον ὀλόκληρος ἡ παραγωγή χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν οἰκονομίαν ὡς ἄμεσος καὶ ἔμμεσος κατανάλωσις καὶ συνεπῶς ἐὰν μέρος τῆς παραγωγῆς ἀχρηστεύεται θεωρεῖται ὡς οὐδέποτε παραχθέν. Ἐὰν λοιπὸν ἡ παραγωγή τοῦ γεωργοῦ αὐξηθῇ ἀπὸ 1000 εἰς 1200 καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ κορεσμὸς τῶν ἄλλων μελῶν εἰς γεωργικὰ προϊόντα εἶναι πλήρης τότε αἱ αὐξηθεῖσαι 200 ἀξίαι θὰ παραμείνουν εἰς χεῖρας τοῦ γεωργοῦ καὶ θὰ τὰς διαθέσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος (π. χ. διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς διατροφῆς τῶν ζώων του). Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ παραχθεῖσα νέα ποσότης τῶν 200 ἀξίων διετέθη εἰς ἔμμεσον κατανάλωσιν διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ κεφαλαίου του.

Ἐὰν πάλιν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ νέα παραγωγή τοῦ γεωργοῦ τῶν 1200 ἀξίων συνοδεύεται ἀπὸ μὴ κεκορεσμένην κατανάλωσιν τῶν λοι-

πῶν παραγωγῶν, τότε τὸ κοινωνικὸν πραγματικὸν εἰσόδημα ἀνέρχεται εἰς 5200 ἀξίας καὶ σχηματίζεται νέα ἰσορροπία τῶν συναλλαγῶν. Δηλαδή ἐὰν ὁ γεωργὸς δὲν ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ χρησιμοποίησῃ ὁ ἴδιος τὰς 200 ἀξίας καὶ ἡ κατανάλωσις τῶν λοιπῶν παραγωγῶν εἶναι κεκορεσμένη αἱ 200 νέαι ἀξίαι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀχρηστευθοῦν. Αἱ οἰκονομικαὶ ὁμως ἀξίαι δὲν ἀχρηστεύονται, εἰσέρχονται εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ προκαλοῦν νέας ἐξισώσεις. Οὕτω αἱ 1000 μονάδες τῶν λοιπῶν παραγωγῶν δὲν θ' ἀντιστοιχοῦν εἰς 1000 γεωργικὰς μονάδας ἀλλὰ εἰς 1200.

Διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νέων ἐξισώσεων θὰ ἐπιδράσουν αἱ ἀτομικαὶ συνθήκαι ἐκάστου μέλους. Τὸ σύνολον τῶν ἀξιῶν τῆς παραγωγῆς θὰ εἶναι καὶ πάλιν 5200 ἀξίαι, ἡ σχετικότης ὁμως τῶν ἀξιῶν θὰ μεταβληθῇ. Προηγουμένως ὁ γεωργὸς μὲ τὰς 1000 μονάδας τοῦ ἐκράτει 200 διὰ τὴν διατροφήν του, 200 ἔδιδε διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων κρέατος, 200 διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων ἰχθύων, 200 διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων ξύλων καὶ 200 μονάδας διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων χρυσοῦ.

Τώρα ἀπὸ τὰς 1000 μονάδας, 240 κρατεῖ διὰ τὴν τροφήν του, 240 δίδει διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων κρέατος, 240 διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων ἰχθύων, 240 διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων ξύλων καὶ 240 διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν 200 μονάδων χρυσοῦ. Αἱ κατὰ μέρους ἐξισώσεις τῶν συναλλαγῶν δύνανται νὰ λάβουν διαφοροὺς μορφάς, ὅπερ, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς ἀτομικὰς συνθήκας ἐκάστου παραγωγοῦ.

Τοιοιτοτρόπως εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς τυχαίας αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς ἑνὸς κλάδου τὸ κοινωνικὸν εἰσόδημα αὐξάνει καὶ ἐπομένως καὶ ἡ συνολικὴ κατανάλωσις, μεταβάλλεται ὁμως ἡ σχετικότης τῶν ἀξιῶν καὶ σχηματίζονται νέαι ἐξισώσεις, αἱ 240 μονάδες σίτου ἰσοδυναμοῦν πρὸς 200 ὀκάδας κρέατος ἢ πρὸς 220 μονάδας ἰχθύων κ.ο.κ. Ἡτοι εἰς ἄλλους κλάδους κατενεμήθη ὀλιγώτερον καὶ εἰς ἄλλους περισσότερον κοινωνικὸν (πραγματικὸν) εἰσόδημα. *Οὕτω εἰς τὴν ἄνευ χρήματος καὶ πιστώσεων οἰκονομίαν εἰς οἵανδήποτε στιγμήν τῆς λειτουργίας τῆς παραγωγῆς δημιουργοῦνται ἐξισώσεις αἱ ὑποταί μεταβάλλονται συνεπεία μεταβολῆς τῆς σχετικότητος τῶν ἀξιῶν.* Εἰς ἀνταλλακτικὴν δηλαδή οἰκονομίαν θ' ἀνταλλαγοῦν τώρα 240 μονάδες σίτου ἀντὶ 220 μονάδων κρέατος ἢ 240 μονάδες σίτου ἀντὶ 230 μονάδων ἰχθύων. Αὕτῃ ἡ ἐξίσωσις τῶν ἀξιῶν ἡ ὁποία φαίνεται περιεργος ἀπλοποιεῖται διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ χρήματος. Ἡ χρηματικὴ ἀξία τῶν 240 μονάδων κρέατος θὰ εἶναι ἡ αὕτῃ.

Ἐδῶ δὲν ἐξετάζομεν ὑπὸ ποίας συνθήκας καὶ εἰς ποῖον βαθμὸν ὑφίστανται αἱ μεταβολαὶ τῶν ἀξιών, τό γεγρονὸς εἶναι ὅτι δημιουργοῦνται ἄπειροι ἐξισώσεις αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν καὶ ἀποτελοῦν τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας. Τὰ ἀγαθὰ ὑπὸ τὴν ἀλληλεπίδρασιν τῶν ἀξιών τῶν ἀνταλλάσσονται καὶ προκαλοῦν τὴν κίνησιν τῆς οἰκονομίας διὰ τῶν δημιουργουμένων ἀπείρων ἐξιώσεων. Διὰ τῶν ἐξισωμένων ἀξιών προκαλεῖται ταῦτο χροῶς ἡ ἐξισώσεις παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως.

Ἄς ἐξετάσωμεν τώρα τὴν περίπτωσιν τῆς ἐφαρμογῆς νέων ὀρθολογιστικῶν μεθόδων καὶ νέων τεχνικῶν ἐφαρμογῶν καί, συνεπεία τούτου, ἐλάττωσιν τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν δι' ἐκάστην μονάδα ἀγαθοῦ.

Παραγωγικαὶ δαπάναι ἑνὸς ἀγαθοῦ, ἢ παραγωγικαὶ δαπάναι μιᾶς ἐπιχειρήσεως εἶναι τὸ πραγματικὸν κεφάλαιον καὶ ἡ ἐργασία ἢ ὁποία προστίθεται διὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἢ διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐπιχειρήσεως. Παραγωγικαὶ δαπάναι ἢ ἔξοδα παραγωγῆς νοοῦνται κυρίως τὰ πραγματικὰ καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον τὰ χρηματικά.

Κατὰ κανόνα αἱ οἰκονομικαὶ μονάδες ἐργάζονται ἐπὶ κέρδει. Τοῦτο σημαίνει ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ μονάδες καταναλίσκουν ὀλιγωτέρας ἀξίας τῶν ὧσων παράγουν. Ζητοῦν ὀλιγωτέρας καὶ προσφέρουν περισσοτέρας ἀξίας. Ἡ διαφορὰ ἀποτελεῖ τὸ κέρδος. Ἦτοι ἡ παραγωγὴ εἶναι μεγαλυτέρα τῶν δαπανῶν καὶ ἡ διαφορὰ συμπληρῶνεται ἀπὸ τὸ κέρδος τῆς Ὀργανώσεως καὶ σχηματίζεται ἡ ἐξίσωσις Δαπάναι + Κέρδος = Παραγωγή.

Διότι καὶ τὸ κέρδος τῶν ἐπιχειρήσεων διατίθεται εἰς τὴν καταναλῶσιν ἄμεσον ἢ ἔμμεσον¹⁹). Ἡ ἐξίσωσις ἰσχύει ὅχι μόνον εἰς ἐκάστην οἰκονομικὴν μονάδα ἀλλὰ εἰς ὅλοκληρον τὴν παραγωγὴν. Οὕτω ἐὰν μία οἰκονομικὴ μονὰς αὐξάνει τὰ κέρδη τῆς διαθέτει ταῦτα εἰς τὴν καταναλῶσιν ἄλλων ἀξιών. Εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας

19. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Powell: «The Flow Theory of Economics» εὐρίσκει τὴν δυσαρμονίαν μεταξὺ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως ὑποστηρίζων ὅτι ἐὰν ἡ τιμὴ μιᾶς ποσότητος ἀγαθῶν εἶναι 100 καὶ αἱ παραγωγικαὶ δαπάναι 80 τὸ κέρδος εἶναι 20. Εἰς τὴν ἀγορὰν ὅμως δὲν ὑπάρχουν καὶ αἱ 100 καταναλωτικαὶ δυνάμεις διότι αἱ 20 μονάδες τοῦ κέρδους θὰ καταστοῦν ἀγοραστικὴ δύναμις (κατανάλωσις) ὅταν ὅλα τὰ παραχθέντα ἀγαθὰ πωληθῶν. Ἐπίσης σφάλλει εἰς τὸ σημεῖον ὅτι ὁ τόκος τῶν τραπεζῶν, τὰ ἀσφάλιστρα καθὼς καὶ ἡ ἀποταμίευσις ἀφαιροῦν ἀπὸ τὴν καταναλῶσιν μέρος τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς ἀγορᾶς καὶ τοιουτοτρόπως αἱ τιμαὶ εἶναι κατώτεροι τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν.

καθυστερήσεις εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κέρδους συνεπεία τῆς πλάνης τὴν ὁποῖαν δημιουργεῖ τὸ χρήμα. Τὸ κέρδος μιᾶς οἰκονομικῆς μονάδος, ἢ τὰ κέρδη ἐν συνόλῳ ἀπὸ ἀπόψεως κοινωνικῆς οἰκονομίας, ἤδη κατὰ τὴν λειτουργίαν ἔχουν τοποθετηθῇ εἰς ἀγαθὰ. Συνεπῶς δὲν ὑπάρχει κἂν καθυστέρησις. Ἡ ἐμφανιζομένη χρηματικὴ μορφή τῶν κερδῶν καὶ ἡ διανομή των εἰς τὸ τέλος μιᾶς περιόδου, εἶναι λογιστικὴ μορφή τῶν κερδῶν. Ἐνῷ ὁ λειτουργία τῶν κερδῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν οἰκονομίαν εἶναι ἀπολύτως πραγματικὴ.

Εἰς τὴν περίπτωσιν λοιπὸν τῆς ἐφαρμογῆς νέων ὀρθολογιστικῶν μεθόδων καὶ τεχνικῶν ἐφαρμογῶν ἔχομεν μείωσιν τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν δι' ἐκάστην μονάδα ἀγασθοῦ. Ἡ τεχνικὴ αὕτῃ βελειώσις ἐμφανίζεται εἴτε ὡς ἐξοικονόμησις ἐργασίας εἴτε ὡς ἐξοικονόμησις κεφαλαίου ἢ καὶ τῶν δύο.

Ἐὰν πρὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νέων τεχνικῶν μέσων ἡ οἰκονομικὴ μονάς Α με δαπάνην 80 ἀξιῶν παρήγε 100 ἀξίας, τώρα, μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νέων τεχνικῶν μέσων, αἱ δαπάναι κατέρχονται εἰς 70 διὰ τὰς παραχθείσας 100 ἀξίας. Ἦδη διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν 100 ἀξιῶν ἐχρησιμοποιήθησαν 70 ἀξίαι εἰς κεφάλαιον, ἐργασίαν καὶ ἄλλας ὑπηρεσίας ἥτοι διὰ τὴν παραγωγὴν (προσφορὰν) 100 ἀξιῶν ἐζητήθησαν (κατηναλώθησαν) 70 ἀξίαι, αἱ ὑπόλοιποι 30 ἀξίαι, θὰ διατεθοῦν εἰς τὴν κατανάλωσιν 30 ἀξιῶν διὰ ν έ α ν έ π έ ν δ υ σ ι ν διὰ ν έ α ν ἄ μ ε σ ο ν κ α τ α ν ἄ λ ω σ ι ν.

Ἡ διὰ μιᾶς τεχνικῆς ἐφαρμογῆς ἐπιτευχθεῖσα ἤδη μεγαλυτέρα παραγωγή (ἢ ἄλλως ἐλάττωσις τῶν παραγωγικῶν δαπανῶν) προέκαλεσε ἰρso facto μεγαλυτέραν ζήτησιν, ἡ ὁποία προκαλεῖ διὰ τὴν ἐπομένην χρονικὴν μονάδα ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς παραγωγῆς. Διὰ τῶν τεχνικῶν ἐφαρμογῶν δὲν προκαλεῖται ἀπλῶς τὸ στατικὸν φαινόμενον τῆς ἐλαττώσεως τῶν ἐξόδων, ἀλλὰ προκαλεῖται καὶ δυναμικὴ ἐπίδρασις, ἥτοι διὰ τῆς μεγαλυτέρας παραγωγῆς προκαλεῖται μεγαλυτέρα ζήτησις, ἡ δὲ παραγωγή ἀνυψώνεται διὰ ν ἄ ἄ ν τ α π ο κ ρ ι θ ῇ εἰς τὴν προκληθεῖσαν ζήτησιν. Ἐὰν δὲ ὑποθέσωμεν ὅτι συνεχῶς ἐφαρμόζονται νέα τεχνικὰ μέθοδοι παρατηροῦμεν τὸ θαυμάσιον φαινόμενον τῆς συνεχοῦς ἀνυψώσεως τῆς παραγωγῆς.

6. ΔΙΑΣΠΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΙΣΩΣΕΩΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θ' ἀφήσωμεν τὰς προϋποθέσεις καὶ θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν αὐτὴν ταύτην τὴν οἰκονομικὴν πραγματικότητα, τὴν λειτουργίαν τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν ὁποῖαν συμμετέχουν τὸ Χρήμα καὶ αἱ Πιστώσεις.

Ἡ ὑπόθεσις μας εἶναι ὅτι μὲ τὴν ἀνάμιξιν τοῦ Χρήματος καὶ τῶν Πιστώσεων χαλαροῦνται ὁ στενὸς δεσμὸς Παραγωγῆς καὶ Καταναλώσεως καὶ δημιουργοῦνται αἱ προϋποθέσεις τῆς διαστάσεως αὐτῶν.

Ἄς λάβωμεν πρῶτον τὸ Χρήμα. Ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἀπλή ἐξίσωσις τῶν ἀξιῶν ἥτοι 200 ἀξίας σίτου ἐξισοῦνται πρὸς 200 ἀξίας κρέατος ἢ μεσολάβησις τοῦ Χρήματος δὲν μεταβάλλει τὴν ἀντιστοιχίαν τῶν ἀξιῶν. Ὁ προσφέρων τὰς 200 ὀκάδας σίτου λαμβάνει 200 νομισματικὰς μονάδας μὲ τὰς ὁποίας ἀγοράζει τὰς 200 ὀκάδας κρέατος.

Ἐὰν ὅμως μεταβληθῇ ἡ ἀντιστοιχία τῶν ἀξιῶν καὶ 240 ὀκάδες σίτου ἀντιστοιχοῦν εἰς 200 ὀκάδας κρέατος τότε αἱ 240 ὀκάδες σίτου θ' ἀποτιμηθοῦν εἰς 200 νομισματικὰς μονάδας διὰ τῶν ὁποίων θ' ἀγορασθοῦν αἱ 200 ὀκάδες κρέατος. Ἦτοι ἡ τιμὴ τοῦ σίτου θὰ πέσῃ. Διὰ τῆς πτώσεως τῆς τιμῆς τοῦ σίτου εἰς σημεῖον ὥστε αἱ 240 ὀκάδες σίτου ν' ἀξίζουν 200 νομισματικὰς μονάδας μὲ τὰς ὁποίας θ' ἀγορασθοῦν αἱ 200 ὀκάδες κρέατος, ἐξισώνονται αἱ ἀξίαι καὶ διὰ τῆς μεσολαβήσεως τοῦ χρήματος ἐνεργοῦνται αἱ συναλλαγαί. Πρᾶξις συναλλαγῆς σημαίνει ὅτι ἐπὶ ἡλθε ἐξίσωσις ἀξιῶν, ἐξίσωσις μερικῇ παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως, προσφορᾶς καὶ ζητήσεως.

Τὸ ἴδιον θὰ συμβῇ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐλαττώσεως παραγωγῆς σίτου ἥτοι ἐὰν ἡ παραγωγή τοῦ γεωργοῦ κατέλθῃ εἰς 900 ἀξίας. Ἐὰν εἰς ἕκαστον τῶν παραγωγῶν τῆς οἰκονομίας ἀντιστοιχοῦν 180 ὀκάδες σίτου, τότε αἱ 180 ἀξίαι σίτου θ' ἀντιστοιχοῦν εἰς 200 ὀκάδας κρέατος κλπ. Ἐὰν μεσολαβήσῃ τὸ Χρήμα τότε αἱ 180 ἀξίαι σίτου θὰ λάβουν τὴν χρηματικὴν ἀποτίμησιν τῶν 200 νομισματικῶν μονάδων μὲ τὰς ὁποίας θ' ἀγορασθοῦν (θὰ ζητηθοῦν) αἱ 200 ἀξίαι κρέατος. Ἦτοι ἡ τιμὴ τοῦ σίτου θὰ ὑψωθῇ μέχρι τοῦ σημείου νὰ ἐπέλθῃ ἐξίσωσις τῶν ἀξιῶν.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐλαττώσεως τῆς παραγωγῆς σίτου ἀπὸ 1000 εἰς 900 ἀξίας, τὸ κοινωνικὸν εἰσόδημα θὰ κατέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 4900 ἀξιῶν. Διὰ τῆς μεσολαβήσεως ὅμως τοῦ Χρήματος ἐμφανίζεται καὶ πάλιν τὸ ποσὸν τῶν 5000 νομισματικῶν μονάδων ὅπερ εἶναι ὀνομαστικόν. Δηλαδή αἱ 900 ὀκάδες σίτου θ' ἀγορασθοῦν μὲ 1000 νομισματικὰς μονάδας ὅσαι εἶχον διατεθῇ καὶ διὰ τὰς 1000 ὀκάδας. Τὸ ἀτομικὸν εἰσόδημα τοῦ γεωργοῦ θὰ εἶναι 1000 νομισματικαὶ μονάδες καθὼς καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν παραγωγῶν ἀνὰ 1000. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως ὅλων τὸ εἰσόδημα κατῆλθε ἐν συνόλῳ κατὰ 100 ἀξίας.

Τὸ ἀντίθετον θὰ συμβῇ ὅταν ἡ παραγωγή τοῦ σίτου αὐξηθῇ

εἰς 1200 π.χ. ὀκάδας (ἀξίαι). Τότε τὸ ἀτομικὸν εἰσόδημα τοῦ γεωργοῦ θ' αὐξηθῇ κατὰ 200 ἀξίαις καὶ τὸ κοινωνικὸν εἰσόδημα θ' ἀνέλθῃ εἰς 5.200 ἀξίαις. Ἡ αὐξησις αὕτη τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ εἰσοδήματος ἀποτελεῖ διατάραξιν τῆς ἰσορροπίας συνεπείᾳ τῆς οποίας θὰ σχηματισθοῦν νέαι ἐξισώσεις αἱ ὁποῖαι θ' ἀποτελέσουν νέαν ἰσορροπίαν. Ἐάν ὑποθέσωμεν, ὅτι αἱ 5200 ἀξίαι τοῦ εἰσοδήματος τῆς νέας περιόδου κατανεμηθοῦν ἐξ ἴσου (ἡ κατανομή δύναται νὰ εἶναι ποικίλη) τότε εἰς κάθε παραγωγὸν θ' ἀναλογοῦν 1040 ἀξίαι. Ὅπερ σημαίνει ὅτι ὁ γεωργὸς προσέφερε 1200 ἀξίαις καὶ ἔλαβεν 1040 ἀξίαις. Οὕτω καὶ ὁ κυνηγὸς προσφέρει 1000 καὶ λαμβάνει 1040 ἀξίαις κ.ο.κ. Οὕτω δι' ἕκαστον τῶν τεσσάρων ἄλλων παραγωγῶν προσφέρονται 1040 ἀξίαι καὶ μεσολαβήσει τοῦ χρήματος 1040 χρηματικαὶ μονάδες διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν 1000 ἀξιῶν ἃς παρήγαγε. Οὕτω διὰ τὰς 1000 ἀξίαις ἕκαστος ἔχει προσφορὰ 1040 χρηματικῶν μονάδων καὶ δημιουργεῖται ἡ ἐξίσωσις εἰς τὰς 1040 χρηματικὰς μονάδας. Οὕτω δημιουργοῦνται αἱ ἐξισώσεις καὶ ἡ νέα ἰσορροπία καὶ τὸ κοινωνικὸν εἰσόδημα πραγματικὸν καὶ χρηματικὸν εἶναι 5200 ἀξίαι.

Ὁ διπλασιασμὸς ἢ καὶ δεκαπλασιασμὸς τῆς παραγωγῆς ἐπιφέρει αὐτομάτως διπλασιασμὸν καὶ δεκαπλασιασμὸν τῆς καταναλώσεως καὶ ἐάν ὑπῆρχε ἐπ' αὐτῇ χρήμα διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν, τότε αἱ τιμαὶ τῶν ἐξισώσεων θὰ ἦσαν αἱ αὐταὶ δηλαδή θὰ εἴχαμεν τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τιμῶν. Ἡ διάστασις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως προκαλεῖται οὐχὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν ἀγαθῶν ἀλλ' ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ χρήματος. Ἐάν δηλαδή αὐξηθῇ ἡ ἐλαττωθῇ ἡ κυκλοφορία τοῦ χρήματος εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν συναλλαγῶν τότε ἡ φυσικὴ ἰσότης τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως θὰ κρατήσῃ τὰς τιμὰς εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος.

Αὐξησις ἢ ἐλάττωσις τοῦ Γενικοῦ Ἐπιπέδου τῶν τιμῶν προκαλεῖται ἀπὸ περίσσειαν ἢ ἀνεπάρκειαν χρήματος, ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἀγαθὰ εἶναι δηλ. πάντοτε ζήτημα πληθωρισμοῦ ἢ ἀντιπληθωρισμοῦ. Γενικὴ ὕψωσις τιμῶν σημαίνει μεγαλυτέραν αὐξήσιν τῆς ζητήσεως, δηλαδή μεγαλυτέραν ἐκείνης τὴν ὁποῖαν δημιουργεῖ ἡ παραγωγή. Γενικὴ πτώσις τῶν τιμῶν σημαίνει ὅτι ὑπάρχει μικρότερα ζήτησις, δηλαδή μικρότερα ἐκείνης τὴν ὁποῖαν δημιουργεῖ ἡ παραγωγή.

Ἐφ' ὅσον φυσικὴ τάσις τῶν τιμῶν εἶναι νὰ διατηροῦνται εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅγκου τῆς παραγωγῆς (ὑπάρχόντων τῶν ἀναγκαίων μέσων συναλλαγῶν) αὐξησις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν σημαίνει ὅτι εἰς τὴν ἀγορὰν ὑφίσταται ἀγοραστικὴ δύναμις (ζήτησις) μεγαλυτέρα τῆς φυσικῆς ζήτησεως

ἡ ὁποία δημιουργεῖται αὐτομάτως ὑπὸ τῆς παραγωγῆς. Ἦτοι ἐκτὸς τῆς φυσικῆς ζητήσεως προστίθεται καὶ τεχνητὴ ζήτησις. Αὕξησις τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν σημαίνει ὕπαρξιν τεχνητῆς ζητήσεως. Εἰς τὰς ἀνωμάλους περιστάσεις βεβαίως καὶ χωρὶς τὴν ὕπαρξιν τεχνητῆς ζητήσεως προκαλεῖται αὕξησις τιμῶν συνεπεία ἀνωμάλου ζητήσεως. Ἀντιθέτως, κατὰ τὴν πτώσιν τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν συνεπεία ἀνεπαρκειᾶς μέσων συναλλαγῶν ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὴν φυσικὴν ζήτησιν τῆς ἀγορᾶς ἓν μέρος διὰ τῆς συμπίεσεως τῆς ζητήσεως ἔνεκεν ἐλλείψεως χρήματος καὶ οὕτω ἡ παραγωγή δὲν δύναται ν' ἀπορροφηθῇ ὁλόκληρος ἀπὸ τὴν κατανάλωσιν.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἀνόδου τοῦ Γενικοῦ Ἐπιπέδου τῶν Τιμῶν εὐρισκόμεθα πρὸ ὑπερκατανάλωσεως, προκαλουμένης ὑπὸ τῆς φυσικῆς καὶ τεχνητῆς καταναλώσεως. Εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν τῆς καθόδου εὐρισκόμεθα πρὸ φαινομένου ὑποκατανάλωσεως. Ἦτοι ἡ ὑπάρχουσα κατανάλωσις δὲν δύναται νὰ ἀπορροφήσῃ τὴν παραγωγήν διότι ἓν μέρος τῆς καταναλώσεως (ζητήσεως) ἀδρανεῖ συνεπεία ἀνεπαρκειᾶς χρήματος. Ἦτοι τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν πίπτει διότι διὰ τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ χρήματος ἀφαιρεῖται τεχνητῶς μέρος τῆς καταναλωτικῆς δυνάμεως καὶ οὕτω ἡ προσφορά (παραγωγή) ἐμφανίζεται ὑπερακοντίζουσα τὴν κατανάλωσιν. Ἡ διὰ τοῦ πληθωρισμοῦ εἰσαγομένη εἰς τὴν ἀγορὰν τεχνητὴ καταναλωτικὴ δύναμις προκαλεῖ ζήτησιν μεγαλυτέραν τῆς παραγωγῆς καὶ ὕψωσιν τῶν τιμῶν. Οὕτω προκαλεῖται διάσπασις τῆς ἰσορροπίας, διάσπασις τῆς παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως διὰ τῆς αὐξομειώσεως τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Δηλαδή διὰ τῆς μεταβολῆς τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος προκαλεῖται διάσπασις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς καταναλώσεως.

Ὅταν διοχετεύεται νέον χρήμα εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦτο κατευθύνεται πρὸς ὠρισμένας ἐπιχειρήσεις. Αὐξάνει ἡ ζήτησις ἰῶν προϊόντων των καὶ αὐξάνει ἡ τιμὴ των. Ἐὰν μίᾳ ἀπὸ τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτὰς ἔχει ἀποθέματα 100 ἀξιῶν, μὲ τὴν αὕξησιν τῆς τιμῆς αἱ 100 ἀξίαι ἀνατιμώνται εἰς 120 νομισματικὰς μονάδας. Αἱ 100 ὁμῶς ἀξίαι τὰς ὁποίας εἶχεν εἷς παραγωγὸς ἀνταπεκρίνοντο εἰς 100 ἄλλας αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον εἰς τὴν οἰκονομίαν διὰ τῆς προηγουμένης ἰσορροπίας τῶν ἐξισώσεων. Ἐνῶ τώρα αἱ 100 ἀξίαι τιμώνται 120 νομισματικὰς μονάδας καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ 120 νομισματικαὶ μονάδες ἔχουν δύναμιν μεγαλυτέραν. Ἦτοι συνεπεία τοῦ συντελεστοῦ χρήματος ἐπῆλθε διατάραξις τῶν ἐξισώσεων καὶ τῆς ἰσορροπίας τῶν ἀξιῶν

διότι διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν ἡ καταναλωτικὴ δύναμις εἶναι μεγαλυτέρα τῶν παραχθειςῶν ἀξιῶν.

Δηλαδή μετὰ τὴν μεσολάβησιν τοῦ χρήματος, τοῦτο πλέον ρυθμίζει τὴν ζήτησιν καὶ αἱ ἀξίαι ὑφίστανται τὴν συστολὴν καὶ διαστολὴν ἐφ' ὅσον τὸ χρῆμα συστέλλεται καὶ διαστέλλεται. Συνεπῶς ὁ ὄγκος ζητήσεως δὲν ἐξαρτᾶται πλέον ἐκ τῆς αὐτομάτου φυσικῆς ζητήσεως ἀλλὰ ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος ἐν κυκλοφορίᾳ χρήματος. Ἡ προσθήκη ἢ ἀφαίρεσις ἀγοραστικῆς δυνάμεως ἐκ τῆς φυσικῆς ἐπέρχεται διὰ τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν, δηλ. τοῦ χρήματος.

7, ΔΙΑΣΠΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΞΙΣΩΣΕΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Τὰς πιστώσεις ἐξετάζομεν ἐδῶ ἐφ' ὅσον σχετίζονται μὲ τὸ ὑπὸ ἔρευναν πρόβλημα τῶν παραλλήλων.

Ἡ πρώτη λειτουργία τῶν πιστώσεων καὶ τῶν χαριστικῶν πράξεων εἶναι μεταβίβασις καταναλωτικῆς δυνάμεως. Ἐκ τῆς ὑπαρχούσης δηλ. καταναλωτικῆς δυνάμεως τῆς οἰκονομίας ἀπλῶς μεταβιβάζεται ἐν μέρος εἰς ἄλλα πρόσωπα. Φυσικὴ ἢ τεχνητὴ καταναλωτικὴ δύναμις μεταβιβάζεται εἰς ἄλλα πρόσωπα.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν δημιουργικῶν πιστώσεων, τῆς ἐκδόσεως δηλαδή τραπεζογραμματίων καὶ παντὸς πιστωτικοῦ τίτλου ἔχομεν νέαν ἀγοραστικὴν δύναμιν πέραν τῆς ὑπαρχούσης καταναλωτικῆς δυνάμεως τῆς οἰκονομίας. Ὅταν ἐκδίδεται τραπεζογραμμάτιον ἢ πιστωτικὸς τίτλος καὶ χρησιμοποιεῖται ἀντὶ χρήματος, δημιουργεῖται τεχνητὴ κατανάλωσις πέραν τῆς φυσικῆς. Ἐὰν ἡ ἐκδοσις τοῦ νέου πιστωτικοῦ χρήματος δὲν ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν σημαίνει ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκονομίας προεκάλεσε τὴν γένεσίν του καὶ τότε ὅχι μόνον δὲν διασπᾷ τὴν ἐξίσωσιν ἀλλὰ διατηρεῖ ταύτην. Ὅταν ὅμως τὸ πιστωτικὸν χρῆμα ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν (ὑψώσιν ἢ πτώσιν) τότε ἡ ἐπίδρασις τοῦ πιστωτικοῦ χρήματος ἐπὶ τῶν παραλλήλων ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Δηλαδή αἱ δημιουργικαὶ πιστώσεις ἀποτελοῦν πρόσθετον καταναλωτικὴν δύναμιν καὶ διαταράσσουν τὴν ἰσότητά παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως. Δὲν ἔχουν ὅμως διασπαστικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ἐξίσωσεως παρὰ καθ' ὅσον αὗται ἐπιδροῦν ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ μεταβιβαστικαὶ πιστώσεις (εἰς χρῆμα ἢ ἀγαθὰ) μεταβιβάζουν καταναλωτικὴν δύναμιν ἀπὸ μίαν εἰς ἄλλην οἰκονομικὴν μονάδα, δεδομένου ὅμως ὅτι χρησιμοποιοῦνται ὡς μέσα κυκλοφορίας, ἐπιδροῦν ἐπὶ τῶν τιμῶν καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπὶ τῶν οἰ-

κονομικῶν ἀξιών, ἐπὶ τῶν σχετικῶν τιμῶν καὶ ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν.

Δηλαδή αἱ πιστώσεις πάσης φύσεως καὶ αἱ χαριστικῇ αἰτίᾳ μεταβιβάσεις, συντελοῦν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τῶν ὑγαθῶν διὰ τῆς δημιουργίας κατὰ μέρος ἐξισώσεων καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως παίζουν τὸν ρόλον τοῦ χρήματος, ἡ δὲ ἐπίδρασις τῶν ἐπὶ τῶν παραλλήλων ἀνάγεται εἰς ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν.

Δηλαδή αἱ πιστώσεις ὡς πιστωτικὸν χρήμα ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ κοινὸν χρήμα χρησιμεύουν εἰς τὴν μεσολάβησιν διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἀξιών.

Δύνανται νὰ διατηρήσουν τὸ αὐτὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν, ὅτε διατηρεῖται ἡ ἐξίσωσις παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως καὶ ἡ λειτουργία τῆς οἰκονομίας εἶναι ὁμαλὴ.

Δύνανται νὰ ἐπιδράσουν ὑψωτικῶς ἐπὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν ὅπερ σημαίνει ὅτι ἡ κατανάλωσις εἶναι μεγαλυτέρα τῆς παραγωγῆς, δηλαδή εὐρισκόμεθα πρὸ πιστωτικοῦ πληθωρισμοῦ, ὁ ὅποιος δὲν δύναται νὰ διακριθῇ ἀπὸ τὸν χρηματικὸν πληθωρισμόν.

Αἱ πιστώσεις δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν πτωτικῶς ἐπὶ τῶν τιμῶν διότι ἡ φύσις τῶν πιστώσεων εἶναι νὰ συγκρατοῦν τὴν πτώσιν τῶν τιμῶν ἢ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὸ χρήμα νὰ ἐπιδροῦν ὑψωτικῶς.

Τοιοιτοτρόπως αἱ πιστώσεις δὲν δύνανται νὰ διαχωρισθοῦν ἀπὸ τὸ χρήμα εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ φαινομένου τῆς ἀνόδου καὶ καθόδου τῆς οἰκονομίας συνεπείᾳ τεχνικῶν δυσκολιῶν. Διότι εἶναι δυνατόν διὰ τὴν ἀνόδον τῶν τιμῶν νὰ μὴν ἐπιδρῇ τὸ κυκλοφοροῦν χρήμα ἀλλὰ αἱ κυκλοφοροῦσαι πιστώσεις (τὸ πιστωτικὸν χρήμα) ὅτε χωρὶς νὰ εὐρισκόμεθα εἰς χρηματικὸν πληθωρισμόν παρουσιάζεται πιστωτικὸς πληθωρισμὸς καὶ δημιουργεῖ τὴν ὑπερκατανάλωσιν,

8. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αἱ μερικαὶ ἐξισώσεις ἀτομικῆς παραγωγῆς καὶ ἀτομικῆς καταναλώσεως καὶ ἡ γενικὴ ἐξίσωσις παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως (προσφορᾶς καὶ ζητήσεως) εὐρίσκονται στενῶτατα συνδεδεμέναι, ἡ μία γεννᾷ τὴν ἄλλην ἀμοιβαίως. Ἡ μεσολάβησις τοῦ χρήματος καὶ τῶν πιστώσεων παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τὸ σύστημα νὰ ὑποστῇ διαταράξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκδηλοῦνται εἰς τὰς μεταβολὰς τῶν τιμῶν καὶ εἰς τὴν κεφαλαιοκρατικὴν ὀργάνωσιν τοῦ συστήματος ἐκδηλοῦται ὁ νόμος τῶν κυκλικῶν κυμάνσεων.

Ἐφ' ὅσον διατηρηται ἡ ἰσορροπία, ἡ παραγωγή (Output) ἰσοῦται πρὸς τὸ εἰσόδημα (Income) τὸ ὁποῖον ὡς Μισθοί, Τόκοι, Κέρδη καὶ

Φόροι ἀπορροφοῦν (καναναλίσκουν) ὁλόκληρον τὴν παραγωγὴν. Μὲ τὴν διάσπασιν τῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς ἰσότητος, ἡ ἀξία τῆς παραγωγῆς εἶναι ἢ κατωτέρα ἢ ἀνωτέρα τοῦ Εἰσοδήματος. Ὅταν ὑψοῦται τὸ γενικὸν ἐπίπεδον, τὸ εἰσόδημα εἶναι μεγαλύτερον τῆς παραγωγῆς, ἥτοι οἱ μισθοί, τόκοι, κέρδη καὶ φόροι εἶναι ἀνωτέρα κατὰ ποσότητα τῶν παραχθειςῶν ἀξιῶν, ἢ ζήτησις εἶναι μεγαλύτερα καὶ προκαλεῖται ὕψωσις τιμῶν (εἰσόδημα > παραγωγή). Ἀντιθέτως ὅταν πίπτῃ τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν, τὸ εἰσόδημα (ἢ κατανάλωσις) (μισθοί, τόκοι, κέρδη, φόροι) εἶναι μικρότερον τῆς παραγωγῆς καὶ δὲν δύναται νὰ ἀπορροφήσῃ ὁλόκληρον τὴν παραγωγὴν καὶ οὕτω προκαλεῖται μεγαλύτερα πτώσις τῶν τιμῶν (εἰσόδημα < παραγωγή).

Ὅταν ἡ ἐνεργὸς ζήτησις εἶναι μεγαλύτερα τῆς προσφορᾶς, δηλαδή ἡ Effective Demand, εἶναι μεγαλύτερα τῆς παραγωγῆς καὶ ὑψοῦνται αἱ τιμαί, προκαλεῖται ἡ τάσις τῆς παραγωγῆς (τῆς προσφορᾶς) νὰ ὑψωθῇ νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὴν ζήτησιν (κατανάλωσιν). Ὅστε μοχλὸς τῆς ἀνόδου τῆς παραγωγῆς εἶναι ἡ αὔξησις τῆς Effective Demand, ἀρκεῖ νὰ μὴν ὀδηγῇ εἰς πληθωρισμὸν ἀλλὰ νὰ προχωρῇ διὰ κλιμακωτῶν ἐξισορροπήσεων ζήτησεως καὶ προσφορᾶς.

Ὅταν ἡ ἐνεργὸς ζήτησις (effective demand) εἶναι μικρότερα τῆς προσφορᾶς, ἥτοι διὰ τοῦ χρηματικοῦ καὶ τοῦ πιστωτικοῦ μηχανισμοῦ ἐξανεμίζεται τεχνητικῶς καταναλωτικὴ δύναμις, δηλαδή ἡ κατανάλωσις εἶναι μικρότερα τῆς παραγωγῆς τότε προκαλεῖται συστολὴ τῆς παραγωγῆς ἢ ὅποια τείνει νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὴν κατανάλωσιν. Ὅστε διὰ τὴν μὴ συστολὴν τῆς παραγωγῆς, διὰ νὰ κρατήσωμεν δηλαδή τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν (full employment) πρέπει νὰ αὐξήσωμεν τὴν ζήτησιν μέχρι τῆς ἐξισώσεως.

Εἰς τὴν ἀκυκλον οἰκονομίαν καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ἀρχὴ τῶν παραλλήλων ἰσχύει καὶ, ἂν ἐπέλθῃ ἀπόκλισις, αὐτομάτως ἀποκαθίσταται ἡ ἐξίσωσις τῶν παραλλήλων. Εἰς τὴν κυκλικὴν ὁμῶς οἰκονομίαν συνεπείᾳ τῶν συστηματικῶν ἀκαμψιῶν, ἢ ἀπόκλισις μιᾶς τῶν παραλλήλων δὲν δύναται ν' ἀποκατασταθῇ καὶ οὕτω ἐμφανίζονται αἱ κυμάνσεις.

Ὁ μηχανισμὸς τῆς οἰκονομίας συνεπείᾳ τῶν ἀκαμψιῶν καὶ τῶν δυναμικῶν ὀργανικῶν παραγόντων, δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀποκατα-

στήση τὴν ἰσορροπίαν καὶ τὴν ἐξίσωσιν Παραγωγῆς καὶ Καταναλώσεως.

Ἡ ἰσχὺς τῶν Παραλλήλων ἐνυπάρχει εἰς πᾶσαν οἰκονομίαν, ἀδρανεῖ ὅμως ὅταν δυναμικοὶ συντελεσταὶ μεσολαβοῦν καὶ ἐπανεμφανίζεται μόλις ἐξουδετερωθοῦν οὗτοι.